

YEREL YÖNETİMLERDE KENTLİLİK BİLİNCİ KENT KÜLTÜRÜ ve KENT YÖNETİMLERİNİN SORUN-DEĞER OLUŞUM SÜRECİ

Yrd. Doç. Dr. Suavi TUNCAY*

ÖZET

Yerel yönetimler denince aklımıza ilk gelen Belediye yönetimleridir. Aslında yerel yönetimler demokrasilerin gelişip temsil edildiği ve kentlilik bilincinin oluşturulup pekiştirildiği demokratik işlevişi esas alması gereken yapılar ve organizasyonlardır. Bu nedenle kentleri anlamak ve algılamak için kentleşme sürecini ve göç olgusunun etkilerinin irdelenmesi gerekir. Çünkü "kentleşme eğiliminin sosyal yapı ve davranışlar yönünden etkileri" büyüktür. Bu bağlamda yerel yönetimlerle merkezi yönetimlerin hizmet anlayışlarının halka dayandırılması yanında örtüşür kılınması gerekiyor. Kentin ideolojisi değil, ekolojisi ve psikolojisi önemlidir.

Bu sürecin denetlenebilir olması yönetim erkini ellerinde tutanların niteliklerine ve öngörülerine bağlı biçimlenir. Öngörü planlamayı gerektirir. Nitelik ise bilgi, görgü ve kültür temeline dayanır. Bu nedenle kentlerin master planlamalarla ve kent ağı örgüsüyle yönetilmesi gerekiyor. Sürecin kontrolüne etki eden faktörlerle insan davranışlarına etki eden ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal, ekolojik, teknolojik, bilgisayar ve iletişimsel alanlarla örtüşür.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, Kentlilik Bilinci, Kent Kültürü, Master Plan, Demokratik Yönetimler

ABSTRACT

The first thing the term "local administration" brings to mind is municipal administrations. In fact, local administrations are structures and organizations representing democracies. Based on democratic processes, these are structures where democracies flourish and urban consciousness is created and strengthened. Therefore, in order to comprehend and concieve urban centers it is essential to explicate the process of urbanization and the impacts created by the phenomenon of migration. This is because the effects of urban migration tendency is great as far as social structure and behaviour are concerned. In this context, understanding of local administrations and central governments on public service should match one another and should be based on public welfare. What is important is urban ecology and urban psychology, not urban ideology.

* Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

The fact that this process can be controlled is shaped depending on the quality and prevision of those who have the power of administration in their hands. This prevision calls for planning. Quality, on the other hand, lies at the basis of knowledge, experience and cultural awareness. For this reason, urban centers need to be managed by means of master planning and urban web systems. As for the factors affecting the control over this process, they are associated with economic, social, cultural, political, ecological, technological, informative and communicative domains effective on human behaviour.

Key Words: *Urbanization, urban consciousness, urban culture, master planning, democratic administrations*

GİRİŞ

Türkiye de merkezi ve yerel yönetim ilişkisi bağlamında kentleşme ve yönetim olgusunun örütürülmesi hala büyük bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Özellikle büyük kentlerimiz ve İzmir gibi tarihi ve kültürel derinliği olan bir kentin gerek merkezi ve gerekse yerel yönetimleri bağlamında özel bir öneme ve konuma sahip olması gerekmektedir. Bu bağlamda bir kentin kentleşme sürecinin analizi de büyük değer taşımaktadır. Gerek seçmen profili gerek Belediye hizmetleri açısından ve gerekse yerel yönetimlerinin yapılanmasından söz edebilmemiz ve özellikle Belediye Başkanlarının ve onun ayrılmaz parçası sayılan Belediye Meclisi ile yine yerel bir öneme sahip İl Genel Meclislerinin oluşumu görev ve yetkilerinin sınırlarının çizilmesi ve nasıl olmalıdır? Sorusunun cevapları aranmalıdır. Bu cümleden olarak kenti yöneten seçilmiş ya da atanmış kişilerin nitelikleri, bilgi ve becerileri buldukları kadrolarda hizmetlerin yürütülebilmesi için nasıl ve ne oranda proje üretebilecekleri de sınılanması gereken konular arasında yer almaktadır.

Ancak bütün bunların doğru algılanabilmesini ön koşulu kentleşme sürecinin bilinmesine bağlıdır. Çünkü kent ve kır ayırımı ile hızlı göç alan kentlerin seçmen profilleri o kentin gelişim düzeyi ile de doğru orantılıdır. Bu süreç anlaşılabilirliğinde kentleşme eğiliminin sosyal yapı ve davranışlar yönünden etkileri anlaşılabilir ve kentlilik bilincinin önemi kavranabilir(bkz. Tuncay,1975).

Özellikle günümüzde yerel yönetimlerin gereksinim duyduğu bir kavram olarak ortaya çıkan ve güncel bir duruma gelmiş olan "kentlilik bilinci" kentleşme sürecinin son aşaması olarak bir olgu haline gelmiştir. Bir kentin içinde yaşayanlar tarafından nasıl algılandığı ve nasıl kullanılması gerektiği, nelere uyulması halinde bir kentli olunabildiği üzerinde titizlikle durulması gereken çevre-kent yönetimleri açısından da büyük önem taşıyan konudur. Bu konu aynı zamanda kentin sağlıklı gelişmesi için uyulması gereken kuralların belirlenmesi kent ve kentlilikle ilgili kavramların tümünü de kapsamaması gerekiyor. Bir beş yıl daha kaybedilmeden yaklaşan 29 Mart 2009 mahalli

İdareler seçimlerinde gözetilmesi gereken bir konu olarak ele alınmasında yarar görülmektedir. İşte bu nedenlerle yine bu çalışmada, kentlilik bilinci ve kentli gibi birbiriyle ilişkili kavramların ele alınması gerekli görülmüştür. Kentlilik bilincinin oluşumunu sağlayan faktörler ve bu olguya etki eden etkenler üzerinde durularak kentlerimizde bu kazanılması gereken çok önemli bilincin yerleşebilmesi ve gelişebilmesi için gerekli sürecin anlatılması ile buna bağlı olarak çözüm için gerekli olan ilkeleri ve kuralları ifade etmemizde yine yarar görülmüştür.

Sürdürülebilir bir kalkınmanın anahtarı yine sürdürülebilir bir kentleşmedir. Sağlıklı bir kentleşmenin sağlanabilmesi içinse kentlilik bilincinin oluşturulması kaçınılmazdır. Bu sürecin tüm kesimlerce aynı biçimde algılanması büyük önem taşımaktadır. Çünkü kentlerimiz hızlı ve plansız bir göç dalgası ile karşı karşıyadır. Bu nedenle kentnin nüfus taşıma kapasitesi tartışma konusu olmanın yanında büyük sorunları da beraberinde getirmektedir. Her geçen gün büyük bir hızla devam etmekte olan ve özellikle köylerden kentlere, diğer bir ifadeyle “yerleşik bir düzenden, diğer yerleşik bir düzene geçme eylemi olan göçlerle (bkz. Tuncay, 2000, s.212; bkz. Tuncay, 2008) kentlerdeki nüfus ve seçmen profilleri değişerek artmaktadır. İşte bu nedenlerle kentlilik bilincinin ve kentli olabilmenin önemi artmakta kentlilikle ilgili davranış setlerinin ve gereklerinin yerine getirilmesi kentin görünümü olduğu kadar düzey ve düzenini de ilgilendirmektedir. Bu konuların önemini bilen insanların yaşadığı kente karşı sorumlu olduğu tutum ve davranışlarını da bu yönde kazanması gerektiği ancak kent yöneticilerinin bu konulara verdiği önemle belirlenmektedir. Kentin konumunu, özelliklerini ve güzelliklerini kaybetmemesi yanında daha yaşanılabilir bir mekân haline gelebilmesi o kentte yaşayanlar açısından ve tüm kazanılmış tarihsel ve kültürel değerlerin korunabilmesi gerektiğinden oldukça önem taşımaktadır.

Kent denince genel anlamda kırsal olmayan kente özgü yaşam biçimi oluşmuş yerleşmelerin ve yerleşim birimlerinin ifade edildiği anlaşılmalıdır. Kırsal kesim ise yine genel anlamda kentin karşıtı olarak nüfusun büyük kısmının tarımla uğraştığı, daha çok geleneksel yaşam karakteri gösteren yaygın yerleşim birimleridir. Kızılcelik’e göre, “Kırsal kesim köy ve/veya kasaba, sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri, yönetim durumu ve demografik açıdan kentten ayırt edilen, genellikle tarımsal alanda çalışmak gibi işlemlerle belirlenen, konutları, öteki yapıları ve toplumsal ilişkileri bu yaşamı yansıtan yerleşme birimidir. (Kızılcelik, 2000, s114) Köy veya kasabalar birincil grup ilişkilerinin ağırlıkta olduğu, mesleki gruplaşma ve uzmanlaşmanın olmadığı, kişilerin örf, adet, değer ve normlara göre davranışlarını biçimlendirdiği, eğitim oranı düşük olan yerleşme birimleridir.

Yine aynı yazar “Kent, sosyo -ekonomik ve kültürel özellikleri yönetim durumu ve nüfus bakımından kırsal alanlardan ayırt edilen, genellikle tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, daha önemlisi hem tarımsal hem de tarım dışı üretim dağıtım ve denetim işlevlerinin toplandığı, teknolojik gelişme derecelerine göre belirli bir büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeyine varmış, ikincil toplumsal ilişkilerin, toplumsal farklılaşma, uzmanlaşma ve hareketliliğin yaygın olduğu yerleşim alanıdır”(Kızılcılık, 2000, s.120) biçiminde bu konuyu değerlendirmektedir. Diğer bir açıdan kentlerin doğurganlık oranlarının kırsal kesime göre düşük olduğu, çekirdek aile tipinin daha yaygın görüldüğü, eğitim öğretim düzeyinin de daha yoğun gerçekleştiği bu nedenle köylere ve kırsal kesimlere oranla kent kültürünün daha çok hakim-egemen olduğu ya da olması gerektiği kentsel yerleşim birimleridir.

Hemen her ülkenin, kendine özgü yapılanmasından ve kentleşme sürecine bağlı olarak bir kent tanımı vardır. Bu tanımlar her ülkenin, sosyal ve kültürel yapısına, idari organizasyonuna göre değişir. Kent sınırları içinde yaşayan nüfusun geçim kaynaklarını tarım ve hayvancılık dışı uğraşların oluşturduğu genel bir kabul görmektedir. Bu bağlamda sosyal ilişkiler, kenti temsil eden kültürel kazanım sonucu beliren yaşam alanları ve nüfus yoğunluğu kent tanımında önemli kriterler olarak karşımıza çıkar. Zira birçok yönden kırsal alanlardan farklı olan yerleşim yerleri biçiminde kentler tanımlanmaktadır. Aslında “Kent” sözcüğü sürekli biçimde medeniyet ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Bu anlamda medeniyetin bir bakıma kentleşmeyle birlikte geldiğini de varsaymamız gerekiyor. Diğer yandan Kentler, sadece ekonomik ilişkilerin ve buna bağlı fonksiyonların toplandığı ve yürütüldüğü bir çevre de değildir. Bu nedenle Mumford, L.’ ”Kent sosyal ifadelerle değil sanatı, kültürü ve politik amaçlarıyla tanımlanır” saptamasında bulunmaktadır”

Bu eylem ve kabullere yönelik aktiviteler birbirinden ayrı olmalarına rağmen toplum üyelerinin sanat, kültür ve siyasal-politik ihtiyaç duyması halinde bütün bunlara sahip olabilir yani onlara gereksinme duyduğunda bu alanlar kentlilere hizmet edebilirler. Dickinson’a göre “Bu kent toplumunun kendine özge gelişme ve yapısının olağanüstü özelliğidir. Bütün bu genellemeler ve hipotezler bunun üzerine kurulmalıdır”. Bu bağlamda Kıbrıs Uzakdoğu Üniversitesinde sunduğumuz Uluslar arası Çevre Kongresinde ileri sürdüğümüz master planlar ve çevre örgüsü ile ilgili kapsamlı bir araştırmamızdan da söz etmemiz gerekiyor. Zira insan davranışlarının ve psikolojik süreçlerinin incelenmesinde sadece bu sayılanlar değil bilakis farklı 8 kategoriden söz edilmesini gerekli kılıyor. Bunlar, ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal, teknolojik, ekolojik, bilgisel ve iletişimsel alanlardır. Çevre ve Kent sorunlarının çözümü için doğru ve düzeyli bir iletişimin kurulması ve bunun

tutum değişikliği yaratabilen bir etkileşime dönüştürülmesi kısaca kentleşmenin tam anlaşılabilmesi için tüm bu faktörel alanların birlikte değerlendirilmesi ve buna bağlı olarak merkezi yönetim ve kent yönetimlerinin-yerel yönetimlerle işbirliği içinde bir yerel, bölgesel ve ulusal master planlamanın yapılabilmesi gerekiyor (bkz.Tuncay,2007).

Bu çalışmada kent odaları ve ağ sistemi önerilmektedir. Mahalle odaları, semt odaları, ilçe odaları ve nihayet kent odaları önerilerek, “önceri ve planlama” ile “istek ve şikayetleri” tabandan tepeye aktaran “kent ağı” sistemi ile katılımcı bir anlayışla daha akılcı ve daha hızlı çözebilmek mümkündür. Bunlara ait görev, yetki ve sorumluluklar demokratik olduğu kadar sosyo-psikolojik bir mensubiyet bilincini de açığa çıkarabilir. Beldeye, ilçeye ve kente ait tüm değerler korunarak halkın istekleri doğrultusunda bir yönetim olgusu kurulabilir. Onun için kentleşme ve kent birlikte anılması gereken ve bir master plan çerçevesinde yönetilmesi gereken bir çağdaş mekanlar olarak tanımlanmalıdır. Hem çevre hemde kent örgüsü bakımından sosyo-psikolojik bir temele oturtulan master planlar ancak kentlerin olduğu kadar dünyamızın da sorunlarını çözebilir (bkz. Tuncay, 2007).

Kentin geniş kapsamlı ve her ülkeye uygulanabilir bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Böyle olmakla beraber öncelikli olarak ele alınan nüfus kriteri genel kabul görmekte ise de bize göre yeterli bir kriter değildir. Çünkü başıbozuk, sorunların giderek büyüdüğü bir kent yaşanmaz bir hal alır ki bir diğer üzerinde durulması gereken ve bizimde çalıştığımız “sağlıklı kent” oluşturulamaz. Bu kriterine uygun yapılan tanımın ülkemiz koşulları ve sosyal yapısını ne denli etkilediği de açıktır. Bu nedenle nüfus kriterinin önemi ile ters orantılı olan sağlıklı ve yaşanabilir bir kent oluşumunda, kentlilerin daha detaylı bilgilendirilmesi ile sorunların azaltılması yönünde eğitilmesi kaçınılmazdır. Eski adı ile Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından kabul edilen kentsel taban sınır 10.000 olarak benimsenmiştir. Demografik anlamda, kentleşmenin var olduğunu, fakat toplumsal nitelikler yönünden kentleşme sürecinin çok daha yavaş bir gelişme gösterdiği, aynı kurumun yaptığı araştırmada ortaya konulmuştur. Kent kültürü, sosyal, kültürel, siyasal, dinsel, sanatsal hoşgörüden, sorumluluk bilinci taşıyan özgürlükten, laik düşünce ve katılımcı demokrasiden, bilimsel akla dayanan bilgi ve nesnellikten oluşan davranış setleri oluşturulmuş bir bütünlüktür. Kent kültüründe örf, adet, gelenek, görenek ve tüm bunları şekillendiren din olgusunun önemi azalmakta, dinsel özgürlük, sanat, bilim ve kültürel tartışmalar önem kazanmaktadır. Kent ve kentleşme kavramlarını genel çerçevede kısaca tanımladıktan sonra kentleşme sorunları üzerinde durmaya çalışacağız.

Göç ve Kentleşme

On sekizinci yüzyılın ikinci yarısında İngiltere’de başlayan ve giderek Avrupa ve Amerika’ya yayılan ve adına Sanayi Devrimi adını verdiğimiz olgu, kırsal bölgelerden kentlere akınlara neden oldu. İçinde bulunduğumuz yüzyılda kentleşme, geri kalmış ve gelişmekte olan dünya ülkelerinde en önemli sosyal ve ekonomik sorunlardan biri olmuş, bu sorun giderek kentsel dokuya da yansımıştır. Bugün geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde gördüğümüz kentleşme daha çok demografik bir kentleşmedir(Ayan, 1975, ss.45)

Kentleşme tanımı yapmak gerekirse, bir ülkede, sanayileşme ve ekonomik gelişmeye paralel olarak, o ülkedeki toplam kentsel nüfusun, toplam ülke nüfusuna olan oranın artması veya kentin nüfus miktarının çoğalması sonucu toplum yapısının değişmesi aklımıza gelmelidir. Diğer bir ifade ile yerleşik bir düzenden diğer bir yerleşik düzene geçmek için yapılan eylem olan göçler konu edilmelidir(bkz. Tuncay, 2000). Bu bağlamda, örgütlenme, iş bölümü, ihtisaslaşma v.b gibi konularda ortak davranış ve sosyal ilişkilerde kentlere özgü bir karakteristik özellik kazanmasına yol açan, kent nüfusunun demografik artışından ayrı olarak kırsal alanlardan, kentsel alanlara doğru olan bir kayma yani göç, diğer bir deyişle nüfus birikim sürecidir de diyebiliriz(Bkz, Keleş, 1975 Sayfa 19; Tuncay, 2008).

Kısaca kentleşme: Sanayileşme ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir. Bu tanımla, kentleşmenin sadece bir yönüyle tanımının yapılması gibi bir hata ortadan kalkar. Kentleşme dar anlamda, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artması demektir. Kentsel nüfus köyden kente göçlerle artar.* Gelişmekte olan ülkelerde kentleşme bu şekilde nüfus akımları halinde gerçekleşir. Kentleşme yalnızca nüfus hareketi bağlamında düşünülmemelidir. Kentleşme, aynı zamanda o toplumda ekonomik ve sosyal ve kültürel yapılarla da doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle kentleşmeyi tanımlarken o nüfus hareketini yaratan ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlere de yer vermek gerekir.

Bu bağlamda günümüz toplumları sanayileşme süreciyle birlikte az kentleşmiş ya da çok kentleşmiş olarak nitelendirilir. Kentleşme ve

* Türkiye’de kentleşme ve göç olgusu süreci içinde, kentlilik bilincine etkisi ve siyasal katılıma ilişkileri için bkz. S.Tuncay, H.Hurma, L.Konuş; Türkiye’de kentleşme ve göç olgusu sürecinde medya ve siyasal katılıma ilişkisi, E.Ü. İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Dergisi Yıl:3 Sayı:3-2008 İzmir

sanayileşme arasında doğrudan bir ilişki vardır. Gelişmiş olan ülkelerde bu durum paralellik arz ederken, gelişmekte olan ülkelerde, sanayileşme, kentleşmeyi yavaş bir hızla takip etmektedir. Kentlilik bilincinin de oluşturulma sürecinde sanayileşme ile gelişen kentlerde artan nüfus göç ile birlikte oldukça daha büyük sorunlarla karşılaşmış; özellikle planlı -master plan- bir kalkınmadan geri kalmış ve kentlilik bilincinin oluşturulması sağlanamamıştır. Bu işleyiş sadece merkezi idarenin değil aynı zamanda yerel yönetimlerin de fonksiyonel olamaması sonucunda “denetimsiz bir yönetim” olgusuyla karşılaştığından adeta bir baskı unsuru olarak karşımıza çıkmış, diğer gelişmekte olan kentlerimiz gibi büyük kentlerimizde daha yoğun bir biçimde kendini hissettirmeye başlamıştır.

Kentleşmede Ekonomik Nedenler

Kentleşmenin ekonomik yönden en önemli çekici nedenlerinden birisi de daha çok kentlerin sunduğu ekonomik üstünlüklerin fazla oluşudur. Kentlerde işbölümü ve uzmanlaşmanın olması üretimi kolaylaştırıp, gelirleri artırmaya yol açmaktadır.

Kentlerde çok sayıda uzmana ihtiyaç olmaktadır. Keleş bu durumu şu şekilde özetlemektedir. “Özellikle az gelişmiş ülkelerde, tarımın verimliliği ve kişi başına düşen tarımsal gelir, köylüyü köyünde tutmaya yetmeyecek kadar düşüktür. Gerek bu yetersiz gelirin, gerekse toprak iyeliğinin dengesiz dağılımı, tarım topraklarının çok parçalanmış (ufalanmış) olması, iklim koşulları ve toprak aşınması(crozyon), bu itici etmenleri güçlendiren nedenlerdir. Örneğin, Türkiye de sözü edilen bütün koşulların, tarımdaki verimi azaltmak suretiyle, kentleşme hızını geniş ölçüde etkilediği görülmüştür(Keleş,1975, s.23). Bunun yanında yerel politikacıların çıkara yönelik vaatleri ve kentin adeta rant alanı olarak seçilmesi aslında ekonomik üstünlüklerin avantajların ve beklentilerin değil, ana sebebi olarak “kentsel rant” karşımıza çıkmıştır. Zira her dönemde basın ve medyada geniş olarak bu tür haberlere yer verilmektedir.

Kentleşmede Teknolojik Nedenler

Sanayi devriminin getirdiği değişikliklerle beraber kentleşmenin hızlanması teknolojik gelişmelerle mümkün olmaktadır. Buhar gücü nüfusun fabrikalar yakınında birikmesine yol açmıştır. Elektrik enerjisinin sanayide artan oranda kullanılması kentlerde hızlı biçimde nüfusun yoğunlaşmasına etkide bulunmuştur. Bunun gibi hidroelektrik santrallerde kentlerin gelişmesi ve yaygınlaşmasında büyük rol oynamıştır. Hızla gelişen teknolojiyle birlikte iletişim ve bilgisayar teknolojisindeki ilerlemenin kentleşmeyi daha nasıl etkileyeceğini zaman gösterecektir. Ancak şunu belirtmeliyiz ki bugün internet kullanımı birçok kötü alışkanlık, sapma, cinsellik, yalnızlaşma ve yabancılaşma sorununun kaynağı olarak ön saflarda görülmekte; bunların merkezinde de ne

yazık ki kentler ve kentliler bulunmaktadır. Oysa teknolojik kentler hayal edilerek kentlilerin daha üretken, araştırmacı ve yenilikçi projelere yönelik yerel yönetim organizasyonuna gidilebilmesi gerekmektedir. Burada da Ticaret ve Sanayi ile Meslek Odalarımızın yerel yönetimlerle işbirliği geliştirmesi hedeflenmelidir.

Kentleşmede Siyasal Nedenler

Siyasal erki ellerinde tutanlar hızlı kentleşme sonucu oy potansiyelinin kentlere kaydığını bildiklerinden siyasal ve sosyal kararların birçoğunu kentte yaşayanlara özgü bir eğilimle alırlar. Hatta popülizm genellikle kentlere özgü sürdürülür. Toplu konutlar, çeşitli yardımlar ve esnafa destek gibi birçok uygulama bunlara yöneliktir. Kentin örgütlü yapısı da siyasetçileri sürekli ürkütür. Bu bağlamda çeşitli düzeyde verilen siyasal kararlar, hukuksal sınır(sızlık) kent kurumlarından bazıları ve kentlerdeki özellikle yerel yönetim yapısının imkân ve olanakları kentleri iş bulunabilecek bir konum olarak özendirici nitelik taşımaktadır.

Diğer yandan köylerde tarım topraklarının parçalanması sonucu mirasçılardan yalnız biri tarafından toprağın bütünü ya da büyük kısmının elinde tutulduğu genellikle görülür. Bu kapalı veraset sisteminde, diğer çocuklar ya kendilerine özel çiftlik satın almak ya da başka toprak sahibinde ya da çiftliklerde işçi-ırgat olarak çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Ekonomik temelli bu talep siyasal erki ellerinde tutanlarca yeterli düzeyde karara yönelik ele alınmadığından merkezi yapının uyguladığı siyasal politikalar itici; siyasal etki ve baskı unsuru oluşturabilmek için de kent çekim merkezi olmaktadır. Özellikle hemşehri dernekleri bu konuda etkili rol oynamaya çalışmakta siyasal partiler de ne yazık pazarlığı halkla değil birkaç sivil toplum kurumunun başındakileri dinleyerek halktan uzaklaşmaktadır. Siyasal açıdan kentler bu nedenle çok önemlidir. Yerel yönetimlerin demokratik işleyişi ve hizmet üretmesi de bütün bunların çözümünde yatmaktadır.

Kentleşmede Sosyal ve Psikolojik Nedenler

Sosyal ve psikolojik nedenler genellikle bu mekânlarda yaşayan kişilerin psikolojik algılamalarında görülmektedir. İnsanın etkilenme düzeyi arttıkça çevrenin de etki düzeyi artmaktadır. Bu nedenle köy ve kentin yaşam tarzı psikolojik algılama biçimleri arasındaki farklılıkta ortaya çıkmaktadır. Bu bütün topluluklar ve hatta uluslar için de böyledir. Ön kabullerin azaltılması halinde öteki olarak algılanan tüm değerler benimsenir ve hatta insan saygı görür. Bu bağlamda kırdaki yaşayanların algısı kısıtlı bir dar çevrenin etkisi altında olduğundan kentin denetimsiz ve özgür havası kente göç ve kentli olma eğilimini artırır(Tuncay, 1975).Bu süreç aynı zamanda özgün ve kentli olmanın gururunu paylaşma, kentte var olan sosyal, kültürel ve sanatsal etkinlikler ve olanaklar ile hizmetler kenti çekici kılmaktadır. Kimi yerlerde kente göç etmeye

”yükseliş ve değişim” gözüyle de bakılmaktadır. Bu biçimde kentin algılanması kentli olmayı, kentte yaşamayı kentin olanaklarından geniş bir biçimde yararlanmayı çağrıştırdığından kırdan yaşayanlar için kentleri çekici ve cazip hale getirmektedir.

Türkiye’de Kentleşme Süreci Sonucu Ortaya Çıkan Önemli Sorunlar

Tarımdan sanayiye nüfus kayması ülkede izlenen sanayileşme siyasetinin kaçınılmaz sonucudur. Fakat Türkiye’de kentsel alanda çeşitli olanakların yetersizliği bu sorunlu kentleşmeyi temel toplumsal sorunlardan biri haline getirmiştir. Bu sorunlu kentleşmenin ardında yatan temel öğe Türkiye’de sanayileşme ile kentleşme arasında bir uyum olmamasıdır. Kentlerde göç sonucu biriken nüfusun çoğu hizmet kesimine kaymakta, bunun sonucu olarak kentlerde işsizlik sorunu ortaya çıkmaktadır. “Bugün dünyada ve Türkiye’de, kent ve çevre sorunlarının kökeni, hızlı ve çarpık sanayileşme ve yapılaşmaya, sürekli kar olgusuna, teknolojinin insan ve doğa yararına kullanılmamasına dayanmaktadır. Bu bağlamda, insan nüfusunun büyük yoğunluğunun yaşadığı kentler, tüketim toplumunun, sürekli kâra dayanan “gelişmelerin” talan ve yağmanın sonucunda insana yabancılaşan yabancı kültüre hizmet eden cafe, restoran ve kafeterya ile yabancı marka satan mağaza tipi mekânlar oluşmuştur.

Bugün kentlerin en önemli sorunlarını oluşturan yoksulluk, göç, barınma ve işsizlik sorunu alt yapı yetersizlikleri ve çevre kirliliği, merkezinde insan yaşamının ve ihtiyaçlarının değil, küresel ve ülkesel sermayenin ihtiyaçlarının bulunduğu bir sistemin ürünüdür.

Kırdan kente göç ucuz emek ve işgücü hep sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda teşvik edilmiş ve bugün ülkemizde kentsel yaşam çevresi plansız yapılaşma, kaçak konutlar ve gecekondu nüfus olarak adlandırılan (kent yoksulları) ile şekillenmiştir”(Robert Jean, 1999,s.9). Kentleşmenin ortaya çıkardığı sorunlardan bir diğeri de, insanların sahip oldukları gelenekleri, görenekleri ve kimliklerinin kentleşmenin tehdidi altında olmasıdır. Hemşehri algısı kültür birliğine değil, bölgecilğe ve ayrımcılığa dönüşmüş, ulusal birlik tehdit edilmektedir. Bu yazara göre kentleşme yalnızca kırsal kesimi değil, kenti de silip süpürmektedir.

Yalnızca kasaba ve köy yaşamının tarımsal ilişkilerle beslenen değer, kültür ve kurumlarını değil, kent yaşamının yurttaşlık ilişkileri ile beslenen değer, kültür ve kurumlarını da yutmaktadır. İsimsizlik, homojenlik ve kurumsal devasalık gibi boğucu özelliklere sahip kentleşme, insanlar arasındaki yakınlığı, benzersiz nitelikteki mahalleleri ve insani ölçekli bir politikayı içinde barındıran kentsel alanı yuttuğu gibi, doğaya yakınlığı, kutsal bir yardımlaşma anlayışını ve sıkı aile ilişkilerini barındıran kırsal alanı da ortadan kaldırmaktadır”(Boochin, 1999, s.31).

Kentleşme sorunlarını daha iyi görebilmek ve sorunlara çözümler bulabilmek açısından bu sorunları tek tek ele almak daha yerinde olacaktır.

Konut Yetersizliği

Kentlere göçün doğurduğu sorunlardan biri konut yetersizliğidir. Yakın gelecekte sorunun daha önemli boyutlara ulaşacağı anlaşılmaktadır. Kongar'a göre: Türkiye'de, siyasal iktidarların planlama fikrine soğuk bakmalarından dolayı başarıya ulaşamamıştır. "Örneğin 1980li yıllardan beri Türkiye'nin konut gereksinmesinde önemli katkılarda bulunan konut kooperatifleri birliği, Kent – Koop, bu modelden esinlenen uygulamaların sonunda ortaya çıkmıştır, denilebilir.

Kongar'a göre, daha sonra 1960'tan başlayan planlı dönemde, konut sorunu ve kent planlaması her planda üzerinde önemle durulmuş konular olmasına karşın siyasal iktidarların planlama olgusuna karşı soğuk bakmalarından dolayı uygulamada fazla bir mesafe alınamamıştır". Türkiye'de konut alanındaki en büyük kamu atılımı 1981 yılında çıkarılan toplu konut yasasıdır. 1984te ise toplu konut idaresi kurulmuştur. Toplu konut idaresi hem doğrudan konut üretmiş, hem de toplu konut yapımcılarına ve bireylere kredi açarak konut üretimine katkıda bulunmuştur. Fakat 1988den den beri Toplu konut idaresi etkisizleşmiştir. "Kentlerdeki ve özellikle büyük kentlerdeki konut mülkiyeti oranları da Türkiye ortalamasına göre oldukça düşüktür. Türkiye'de ortalama yüzde 70 dolayında olan konut mülkiyeti, kentlerde yüzde 50'ye büyük kentlerde ise yüzde 40'a düşmüş görünmektedir"(Kongar, 1999, s.560). Konut yetersizliğinde görülen bu durum toprak getirisini çok büyük boyutlara taşımış, öte yandan sağlıksız ve izinsiz konut yapımını ülkenin temel sorunlarından biri haline getirmiştir.

Gecekondu Sorunu

"Gecekondulaşma olayının ilk zamanlarında bir konut bitmiş ise, izinsizde yapılmış olsa, yıkılması için mahkemenen karar almak zorunluydu. Mahkemenen karar almak ise oldukça uzun bir süre gerektiriyordu. Bu yüzden, kendisinin olmayan arsa üzerine konut yapan kişiler, polis işe karışmadan bu işi bitirmek amacıyla, genellikle geceleri hızlı bir biçimde çalışıyorlardı.

Artık neredeyse bir gecede bile çatısı kapatılan konutlar vardı. Sabah olduğu zaman polis için, konutu hemen yıkmak artık olanaksızlaşıyordu. İşte bu süreçte ortaya çıkan yeni konut biçimine Kongar "gecekondu" adının verildiğini belirtmektedir(Kongar, 1999, s.562). Gecekondulaşmayla birlikte Türkiye'de kentsel arsa fiyatları yukarı doğru sıçramıştır. Artık "kent kapısı rant kapısı" algısı yerleşmiştir. "Gecekondu olgusu ile birlikte gelişen ikinci süreç yerel ve merkezi politikada ortaya çıkan yozlaşmadır.

Bu yozlaşma her türlü rantın ve özellikle kentsel rantın, politikacılar ile ya mafya türü kişiler ya da örgütler veya üst gelir grupları ile birlikte

paylaşılmasının yol açtığı (yasadışı) ittifakları-bizce de toplumun neredeyse tümünü saran bir vurdum duymazlık ve çıkar beklentisi içine sokarak değerlerin yozlaşması da- ortaya çıkarmıştır(Kongar, 1999, s.562-564). Kongar yine bu konuda Türkiye’de gecekondulaşmayla beraber ortaya çıkan siyasal yozlaşma ve ekonominin her alanında çeşitli tahsislerden kaynaklanan kayırmacılık, yolsuzluk ve rüşvetin başlı başına sorun haline gelmiş olduğunu belirtmektedir. Türkiye’de kentleşmenin sonucu ortaya çıkan sorunların en başında gecekonduların olduğunu belirten aynı yazara göre gecekondular halkı ülkenin ekonomik ve toplumsal siyaseti etkilemesi noktasında ülke yazgısını belirleyecek bir noktaya ulaşmıştır. “Bütün bu oluşum sırasında siyasal etkenlerde işe karışacak, temel ekonomik ve toplumsal siyasetin istenmeyen doğurganlığını kuramsallaştırıyor. Örneğin, bir yandan gecekondular yapımını önleyici yasalar çıkartılırken, öte yandan, özellikle seçim zamanlarında yasadışı yapılan gecekonduların tapuları hemen her seçimde verilerek, bunlara yasal bir nitelik kazandırılıyordu”

Kırdan kente göç eden ve geleneksel yapısını korumaya çalışan gecekondular halkı çağdaş kent kültürünü benimseyememiştir. Bu noktada aralarında büyük bir uçurum olmasına rağmen kentli ile yan yana olan bu kesim kendi içinde popüler olarak adlandırılan farklı türleri örneğin arabesk kültür dediğimiz ulusal ana kültürü temsil edemeyen ya da yabancı ezgiler içeren cinsel ve duygusal sözcüklerle donatılan müzik türlerine yönelik bir popüler kültür yapılanması meydana getirmiştir.

Türkiye’de gecekondular sorunuyla birlikte kentleşmenin ortaya çıkardığı en önemli sorunlardan bir diğeri de kültürel erozyon ve yozlaşmayı hızlandıran işsizliktir. Çünkü ahlak ve erdem kavramları açlık karşısında zayıflamış, “gemisini kurtaran kaptan” denen bir atasözüne adeta ulaşmıştır. İşsizlik aynı zamanda kirli işleri ve kötü alışkanlıkları beraberinde getirmiş, sapına ve cinsel eğilimleri körüklemiş, toplumunun içinde sağlığını yakından ilgilendiren psikolojik ve bedensel travmaların yaşanmasına neden olmuş esrar, eroin, morfin gibi çok tehlikeli maddeler neredeyse ilkokul kapılarına kadar uzanmış, hatta cinsel ve ruhsal suçların artışı ile toplumsal cinayetlerin işlenmesine ortam hazırlamış ve artışlarına kentler sahne olmuştur.

İşsizlik

Tarımsal alanda toprağın makineleşmesiyle beraber topraktan kopan köylü kente göç etmekte ve çeşitli alanlarda çalışmaktadır. Büyük kentleri iş olanakları nüfusun yığılması sonucu özellikle sanayi kesiminde dışarıdan gelen nüfusun çok gerisinde kalmaktadır. Bunun sonucunda ise niteliksiz işçiyi de içinde barındıran hizmet kesimi ülke koşullarına göre büyük bir gelişme göstermektedir. Bu nüfus yığılması hizmetlerin de yetersizleşmesine neden

olmaktadır. Bölgelerarası dengesizlikler pekişmekte, büyük kentlerde giderek kaynaklar ile gereksinimler arasındaki uyumsuzluk büyümektedir.

Kentlerde işsizlik Türkiye’de gittikçe büyüyen bir sorundur. Sorunların giderilmesinin yolu ise genel anlamda tarım toplumu olmaktan bilâkis kurtulmak değil, yani “tüketici değil, üretici” duruma gelmekle sağlanabilir. “Ülkemizdeki genel duruma bakacak olursak, yaklaşık 20 milyon çalışan insanın bulunduğunu bunun ise ancak yüzde 31,4 ünün ücretli olduğu görülür. Kendi hesabına çalışanların oranı yüzde 24,5 iken işverenlerin aktif nüfus içindeki oranı yüzde 5,6 dır. Gizli işsizlerin sayısı ise yüzde 31,6 oranı ile ücretli çalışanlardan fazladır. Gizli işsizlerin çoğu tarım kesiminde yer almakta olup toplam sayıları 6 milyon civarındadır”(Kocacık, 2000, s.158). İşsizliğin nedenlerinin başında ekonomide üretime yönelik katma değer yaratabilecek kuruluşların planlanmamış olmasından kaynaklanmaktadır. Bir diğer önemli faktör ise hızlı artan nüfus hareketleridir. İstihdam planlaması yapılmadığından işsizlikle mücadelede yetersiz kalınmasına diğer bir sebepte ülkenin donanım yetersizliğidir. Bir tarafta iş arayıp bulamayan işçi diğer tarafta işçi arayıp bulamayan işveren vardır. İş piyasası iyi organize edilerek, işçi ve işverenleri birbirinden haberdar etmek suretiyle üretim ve gelir kaybı önlenmiş olabilir, ihracat teşvik edilerek ve yatırımcılara imkan sağlanarak ve vergi indirimleri ile sanayi kesimi canlandırılabilir. Bunu da Ticaret ve Sanayi Odalarımız ile Meslek Odalarımız deneyimleri ile başarabilir.

Çevre Sorunları

Çevre sorunlarının başında trafik sorunu gelmektedir. Nüfusun plansız bir şekilde artması ulaşımı neredeyse olanaksız hale getirmiştir. Su sorunu, doğalgaz yetersizliği yanı sıra eğitim ve sağlık hizmetlerindeki yetersiz kalma durumu kent yaşamını zor hale getirmektedir. Güvenlik de büyük kentlerde sorun olmaya başlamıştır. Yan kesicilik ve araba soygunculuğu gün geçtikçe baş edilemez bir hal almaktadır. Büyük kentlerde uçurum diye nitelendirilecek oranda bir gelir farklılaşması söz konusudur. Tuncay’ın da belirttiği gibi; insan kaynaklı bir çevre ve kent sorunlarının çözümü için “özellikle kentsel çevrede planlama” son derece önemlidir. O açıdan, çevre ve kentle ilgili sorunların çözümü için, mutlaka yerel bölgesel ve ulusal master planlamaları düşünmemiz gerekiyor. Kentleri gürültü, görüntü ve güvenlik(3G Prensibi) açısından ele almalıyız. Çünkü “Kent yaşamı sorumluluklarla birlikte hakları da gündeme getirmektedir. Kentte yaşayan insanın kente karşı sorumlulukları olduğu gibi, temel konularda çağdaş, eşit ve hakça hizmet alma hakkı da vardır. Biz buna kısaca kentlinin çağdaş yaşam hakkı diyoruz. İşte yerel yönetimler, yasaların ve yönetmeliklerin kendilerine verdiği görevler ve yetkiler ışığında kentlinin

beklediği ve talep ettiği çağdaş yaşama uygun hizmetleri zamanında ve adaletli olarak yerine getirmekle yükümlüdürler”(Bkz. Örs, 2008).

Türkiye’de Kentleşme Sorunları Üzerine Çözüm Önerileri

Türkiye’de kentleşme sorununun ardında yatan en temel neden kentleşme ile sanayileşmenin bir arada yürümemesidir. Sanayileşme öncesi kentleşme meydana gelmekte, sanayileşme onu takip etmektedir. İşsizlik düşük ücretle çalışma sorununa dair ücret politikalarında gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Tüketici olmak yerine üretici olmaya çalışmalı, eğitime gerekli önem verilmeli böylece bilgi toplumuna geçilmelidir. Zaten bu durumda endüstri toplumu sürecine gireriz. Kaynakların dağıtılması noktasında planlı etkinlikler yapılmalı, gerekli düzenlemeler yapılmalı bölgeler arası dengesizlikler giderilmelidir.

Kaynaklar ve gereksinimler arası dengenin sağlanması zaten sanayileşme-kentleşme arasındaki uyumu zorunlu kılar. Gecekondulaşmayı önlemenin yolu yıkmakla ya da nüfusu bir yerden bir yere taşımakla çözülmez. Sorunun toplumsal-ekonomik köklerine inmek gerekir. Gelir dağılımının düzeltilmesinin yanında kentleşmenin hızına, biçimine ve yurt yüzeyine yayılmasına egemen olacak politikalarla, sanayileşmede güdülecek politikayla gecekondu sorununa çözüm bulunabilir. Gecekondu ailesinin geleceğe bakışının güvence altına alınmaması, onun güvencesini kaçak inşa ettiği gecekondu bulmasına neden olur.

Bölgeler arası dengeli bir yerleşme ve gelişme sağlanması için bölge planlaması yapılmalıdır. Böylece bölgesel dengesizlikler azaltılır. Bölge planı yapmaya yetkili kuruluş DPT’dir. Bölge planlamasının temel amacı geri kalmış bölgelere ulaşım, konut, sanayi, tarım, enerji, ulaştırma, plan, altyapı ve öteki hizmetleri sunmak, yöre halkının eğitim düzeyini yükseltmek ve büyük kentlere göçü ve oradaki nüfus yığılmalarını azaltmaktır. Burada önemli olan bu planların bilinçli bir şekilde yapılması, önlemlerin güzel bir biçimde alınmasıdır. Nitekim daha önce düşünülen bu politikaların alternatif mal oluşu hesaplanmadığı için plancılar ve ekonomistler nereden ne ölçüde özzeride bulunacaklarını bilememişlerdir. Bu durum ise kararsızlığa ve sonunda sistemsiz yaklaşıma neden olmaktadır. Gecekonduyu ortadan kaldırmayı sağlayacak önlemleri alacak yerde önce yapılmasına göz yumup sonra af yasalarıyla bağışlamak gecekondulaşma sürecini özendirmeye yarar. Bu noktada gecekondu yasasının incelenip yeniden değerlendirilmesi gerekir. Türkiye’de kent sorunlarını çözmekte en önemli sıkıntılardan biride kent yönetimi konularında ve teknik alanlarda yetişmiş personelin olmamasından kaynaklanır.

Bu personelin sayısı ya yetersiz veya yetenekleri ve bilinç düzeyleri eksiktir. Türkiye de iktisadi planlar ekonomik sıkıntılar ve verimsizlik gerekçesiyle kentlerde yapılacak altyapı yatırımlarını sınırlı tutmuşlardır. Kentlerde yaşama koşullarının kendiliğinden düzeleceğini söylemektedirler. Bu ise geçerli değildir. Hızlı nüfus artışı ve artan tüketim eğilimi kentsel altyapı yatırımlarına öncelik verilmesini olanaksız kılmaktadır. Bugünkü durumda Türkiye de kentleşme sorunlarının kaynağı ülkenin içinde bulunduğu toplumsal ekonomik kalkınma düzeyidir. Kent sorunlarının çözümü için tutarlı kentleşme politikasının saptanması ve ulusal kaynakların bilinçli bir biçimde dağıtılması ve verimli kullanılması esastır. Kentleşme ve imar sorunlarının asıl çözümleri geri kalmış ülkelerin gelişmiş ülke seviyesine ulaştırma amacı taşıyan master bölge planlarıyla mümkün olmaktadır. Bu noktada vatandaşında yerel özerkliğin ve demokrasinin gelişmesi açısından talep-destek paralelinde plan yapımına katılma hakkı tanınmalıdır. Kent örgüsü ağ modeli buna uygun düşmektedir.

Kentlilik Bilinci ve Kavramsal Boyutları

Kent, kentlilik/kentli birey olma ve kentlilik bilinci kavramları birbirleriyle ilişkili kavramlardır. Kent, tarihin farklı dönemlerine ait fiziksel, sosyal ve kültürel katmanların üst üste kurulması sonucu oluşan fiziksel, mekânsal ve sosyal bir ortamdır. Bu tanım, kentin sadece fiziksel bir mekân olmadığını, toplumun sosyal, kültürel, sanatsal ve ekonomik değerlerini de kapsadığını, bu değerlerin aynı zamanda fiziksel olarak kent mekândaki anlatım ve tanıtım aracı olduğunu belirtiyor. Kentlilik, bireyleri kentte yaşamının gerektirdiği koşul ve normları anlamış, özümsemiş ve benimsemiş ve bunu davranış seti biçimine getirmiş olmalarıdır. Kentlilik bilinci ise, kentte yaşayan tüm bireylerin kente özgü tavır ve davranışlar sergilemeleri, birer kentli birey olduklarını farkında olmaları ve buna uygun olarak sürekli kent kurallarına uygun davranabilmeyi sürdürebilmek anlamına gelir. Kentlilik bilinci oluşumunun başlıca koşulu ise bireylerin yaşadıkları kent ile anlamlı ve güçlü bağlar kurabilmeleri ve kendilerini yaşadıkları kentin bir parçası gibi hissetmeleridir. Kentlilik bilinci, bireylerin yaşadıkları kente sahip çıkmasıyla ilişkili olması nedeniyle çağdaş yerel yönetim anlayışı açısından büyük önem taşımaktadır. Bir süredir kentlerimiz özgün kimliklerini kaybetmekte, kentlerde fiziksel, sosyal ve kültürel yönlerden önemli bir erozyon ve yabancılaşma yaşanmaktadır. Kırsal alandan kentsel alana yönelmiş hızlı ve planlanamayan göç, söz konusu erozyonun başlıca nedenlerinden biridir. Kentlerimize sahip çıkabilmek adeta bir marifet haline gelmiştir. Kente gelenler denetim olgusunun dışında kaldığından özgürlüğü sorumluluk bilinciyle algılayamamış, kentlilerin azalması sonucunda da uyarma etkeni giderek zayıflamış uyarı almayan yeni

kente göç edenler bunun karşısında istediklerini yapabilecekleri gibi bir psikolojik algı ile eylemlerini sürdürebilme cesareti de bulmuşlardır.

Göç olgusu nedeniyle kırsal-kentsel alan arasında farklılaşma doğurmuş, yeni fakat her ikisine de ait olamayan yeni hatta giderek sapma diyebileceğimiz yaşam tarzlarının kazanılmasına popüler kültürlerin doğuşuna ortam hazırlamıştır. Bu süreç böylece kent yaşamını ve kentte oturan yerleşik yapıları da dolaylı ve doğrudan etkilemiş, her geçen gün daha karmaşık bir mekan haline gelmektedir. Öte yandan, son dönemde göç ya da diğer sosyo-ekonomik, kültürel ve teknolojik değişimler nedeniyle kentlerde farklı sosyal sınıflar arasındaki fiziksel ve toplumsal sınırlar belirginleşmekte; bunun sonucunda kentliler arasında kolektif kent kültürü oluşmamaktadır. Kolektif kent kültürünün oluşmaması ise kentli birey ve kentlilik bilincinin oluşmamasına neden olduğundan son derece önemli psikolojik sorunların doğmasına da neden olmakta, sosyolojik yönden sağlıklı bir toplum ve siyasal yönden de popülizm gibi aktılcı olmayan kararların yerel yönetimlerce de alınmasına yol açmakta çok önemli etkenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kentlilik Bilinci Oluşturma Yolları ve Kültür

Kültür birlikte uzun süredir yaşayan insanların doğa ve birbirleriyle girdikleri etkileşimler sonucu oluşan maddi ve manevi öğeler, yani teknoloji ve onunla birlikte oluşan anlam, değer ve kurallar bütünüdür. Kültür, “Nesilden nesile aktarılan, toplumdaki fertlere kazandırılan bir yaşama biçimi olup, insanın, insan tarafından tesis edilmiş ve yaratılmış olan maddi ve manevi unsurlarından meydana gelmiş çerçevesidir”. Ayrıca Tuncay kültürün, insanın belirli bir tarzda davranması, belirli bir kültürün sahibi olmasından ileri geldiğini savunmaktadır. Bu durumda insanın çoğu davranışının, kültürün fonksiyonu olduğunu açıklamaktadır.(Tuncay, 2008).

Kente yaşayanların kentlilik bilinci geliştirebilmeleri için, öncelikle kentsel yaşam kültürünün oluşturulmasına, bireylerin sosyal ve kültürel anlamda eğitilmelerine, kent kültürü edinmelerine gerek vardır. Söz konusu eğitim, toplumsal yaşamın zenginliği ile doğru orantılı olarak birikim gerektiren ve zaman içerisinde gelişecek bir “kentte yaşama kültürü edinme” olarak ele alınmalıdır. Bunun gerçekleşebilmesi için, yerel yönetimlere, meslek odalarına ve sivil toplum örgütlerine önemli görevler düşmektedir. Kentliler arasında kolektif tarihsel bellek oluşumu, kentlilik bilincinin gelişiminde önemli olan bir diğer etkidir.

Kolektif tarihsel bellek, beraberinde kentlilerin yaşadıkları yere aidiyet hissi ile bağlanmalarını ve orayı sahiplenmelerini getirecektir. Kolektif tarihsel bellek oluşumu, kentin tarihsel sürekliliği olan ve içinde yaşayanlar için anlam ifade eden bir yer olmasıyla ilişkilidir. Kentlilerin yaşadıkları fiziksel çevreye

ilişkin zihinlerinde biriktirdikleri ortak anılar, paylaştıkları değerler ve inanışlar, kolektif tarihsel bellek oluşumuna yardımcı olur. Ayrıca, Mazumdar'ın Kentsel yaşam kalitesi ve yer duygusu çalışmasında (2007,s.41-46) da belirttiği gibi; insanların ilişki kurabilecekleri, bağlanabilecekleri ve aidiyet hissedebilecekleri, kendileriyle özdeşleşebilecekleri, hatırlayacakları ve özleyecekleri yerler, kentsel yaşam kalitesine sahip olan mekânlardır. Bu tür mekânlar, aynı zamanda kentteki bireylerde ve bu bireyler arasındaki farklı kuşaklar arasında ortak bilinç ve kolektif tarihsel bellek oluşumunda etkili olacaktır. Bu anlamda, kentin geçmişine ışık tutan ve kültürel birikimin önemli bir kısmını oluşturan tarihi kent mekânlarının korunması ve geleceğe aktarılması, kolektif tarihsel bellek ve dolayısıyla kentlilik bilinci oluşumunun önemli koşullarından biridir.

Kentlilik bilinci oluşumunda etkili olan bir başka unsur ise kente ilgili verilecek her türlü karara o kentte yaşayanların katılımını sağlanmasıdır. Kent, kendisini yönetenlerden çok orada yaşayanlarıdır. Katılımcı yaklaşım, kentlilerin kentin biçimlenme ve yönetilme süreçlerine aktif katılımı sağlandığında çevrenin daha iyi düzenlenebileceği ilkesine dayanmaktadır. Birey, biçimlenişine ilişkin kararları etkileyebildiği ve kontrol edebildiği bir fiziksel çevrede kendisini daha rahat hisseder. Bu durum aynı zamanda bireyin içinde yaşadığı çevreyi benimsemesine, kendisini o yere ait hissetmesine, o fiziksel çevreye karşı sorumluluk duymasına yardımcı olur ve böylece "kentli birey" oluşur. Kentteki gelişmelere aktif toplumsal katılım, güçlü toplumsallık bilinci oluşumu için de anahtar kavramlardan biridir. Bu nedenle, kentte yaşayanların kente ilgili kararlara katılımını sağlayacak mekanizmaların özellikle demokratik değerlerin önemini vurgulayan yerel yönetimler tarafından oluşturulması önem taşımaktadır. Kentlilik bilinci yüksek bir toplum oluşumunun önemli yollarından biri de kentteki sosyo-kültürel yaşamın zenginleştirilmesi ve bu aktif kentsel yaşama kentteki tüm toplumsal kesimlerin katılımının sağlanmasıdır. Kent sosyolojisi açısından, boş zamanları değerlendirme sosyolojisi kapsamında kentli, kent yaşamına katılabildiği ölçüde kentlidir. Kentteki aktif sosyo-kültürel ve sanatsal yaşam, zaman içerisinde kent kültürünün de oluşmasını sağlayacaktır. Kent kültürü edinmiş birey, kent mekânının biçimlendirilmesi ve yönetilmesi konusunda oluşturulacak platformlara ve etkinliklere katılacak, toplumsal dayanışmanın önemini kavrayacak ve böylece kentlilik bilinci yerel yönetimlerin desteğinde gelişebilecektir.

Ulus ve Genel Kültür

Bu sınıflama ve ayırım, kültürün yaygınlık derecesine göre yapılmıştır. Genel kültür, özel bir toplumun sahip olduğu kültür olarak düşünülür ve ne kadar toplum varsa o kadar da kültür olduğu varsayılır. Belli bir ülkenin ve toplumun, hâkim inançları, değerleri, hareket tarzları, yaptırım türleri, sosyal

ilişkileri ve her türlü ortak paylaşılan davranış kalıpları genel kültürü oluşturan önemli öğelerdir. Bu durumda, genel kültür, bir toplumun veya ülkenin, her sosyal grubunda, her coğrafi bölgesinde geçerli olan, benimsenen ve yaşanan hâkim unsulardan ibarettir.

Genel kültür, toplumdaki bütün davranış düzlemlerinde var olan kültürdür. “Genel kültür, bir sosyo-kültürel ve sanatsal sistemin en kapsayıcı ve etkili kültür unsurlarını temsil etmesi nedeniyle, o toplumda birlikte yaşayan insanların bir anlamda üst kimliklerini de şekillendirir. Buna karşılık alt kültür alanları da kişilerin birer alt kimlikleri olarak yaşam biçimlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Alt kültürlerin başka bir deyişle alt kimliklerin abartılarak, genel kültürün yani ulusal kimliğin önüne çıkarılması toplumsal sistemde birtakım çözümlere, buradan da bazı tetikleyici etkenlerin etkisiyle toplum bütünlüğünü tehdit edebilecek bir çatışma ortamının ortaya çıkmasına neden olabilir. Oysa belirli bir ulusal kimlik çatısı altında mensubiyet bilincine ulaşarak, diğer alt kültürlerle dair kimliklerin farklı bir etnisite duygusu oluşturmadan serbest ve özgür bir şekilde yaşanması, toplum bütünlüğü ve ulus devlet olgusu bakımından oldukça önemlidir. Burada önemli olan ortak alanın genişletilmesi sosyo-kültürel ve sanatsal alanın ortak Türkçe diliyle biçimlendirilmesidir” (Tuncay,2009)

Kent ve Siyasal Kültür İlişkisi

Siyasi kültür olarak adlandırdığımız kavram, bir ulusun içinde veya bir devletin yurttaşları arasında hakim siyasi duyguların, inançların ve siyasete ilişkin değerlerin biraraya geldiği bir bütündür. Siyaset bir bakıma siyasi kültür süzgecinden geçerek oynanan bir oyun, hayatiyet kazanan bir faaliyettir.

Bireyler yaşadığı siyasal topluma ait milli sembollerle kendisi arasında özdeşim kurmaya çalışarak daha genel soyut genellemelere yönelirler. Öncelikle aile ve akraba gibi yakın çevresinden psikolojik algılarıyla etkilenen duygu ve eğilimleri taşırlar. İlk olarak mikro bilgi düzeyinde edindiği dinsel (Tanrı, Melek, Ölüm v.b.) ve etnik kimliğine (Türk, Türkmen, Çerkez, Alman v.b.) ait bazı kavram ya da kelimeleri ekleyerek bireylerin psikolojik süreçlerinin analizinde belirttiğimiz gibi psikolojik algı oluştururlar. Bunu yerel anlamda genel anlamda hatta ulusal anlamda temsil edilmesini isterler. Bir diğerine adeta öteki muamelesi yapılabilecek duruma getirilmesi bireyin önkabul ve ön yargılarından ileri gelir. Tüm bu soru ve sorunlar bireyin zihnini meşgul etmeye başlar. Kısaca, birey bir kimlik bunalımı ile karşı karşıyadır. Oysa yerel yönetimler bu sorunların çözümü için paha biçilmez değerdedir. Kent yönetimini eline alan yerel yöneticiler bu konuları milli eğitim ile işbirliği yaparak çözebilir ve uyumu esas alan mensubiyet bilincini oluşturabilir. Bu gün ne yazık ki kentler iki temel sorun ile karşı karşıyadır. Birincisi etnik kökene takılı kalmak ikincisi de dinden değil cemaatlerden icazet almaktır.

Ülkemizin tüm bireyleri içinde doğduğu kültürel grubun simge, sembol ve işaretlerini benimseyerek büyür. Benimseydiği bu siyasi ve kültürel anlamlar bireyin siyasi tercihlerinde büyük etkiye sahiptir. Yönetme ve yönetilme ihtiyacı en küçük kabileden en büyük imparatorluğa kadar mevcuttur. Tüm bu gereklilikler siyasi kültürü ortaya çıkarır. Yöneticiler kendi kendilerini mi atıyorlar, seçiliyorlar mı, değiştiriliyorlar mı, gelişıyorlar mı? Bunların kurallarını, ilkelerini araştırdığımız zaman elde ettiğimiz bilgiler siyasal kültürdür. Siyasi kültürü araştırırken yararlanılan kavramlar da: siyasi partiler, demokrasi, eğitim, toplumsallaşma, milli özdeşleşme, dil, aidiyet duygusu, mensubiyet bilinci milli çıkarlar olarak karşımıza çıkar. Güzel ülkemizin siyasi ve genel kültürünü anlamlandırabilmek için bu kavramlara açıklık getirmek, ortak alanımızı genişletmek zorundayız. Kısacası, siyasal hayat siyasal toplumla başlar. Bireylerin siyasal hayatı öğrenmeleri ise, katılımla gerçekleşebilir. Kent bunun için önemli bir katılım mekânıdır. İşte her şeyden önce bireyleri donatan siyasal simge ve sembolleri aracılığıyla topluluğa duygusal bağlarla bağlanmaları gerekir. Ayrıca diğer insanlarla etkileşim içinde iletişim kurmaları kavram ve anlamlar üzerinde algısal fark yaratılmadan ulusal değerler bakımından bir dayanışma içinde yüksek ideallere doğru geliştirilen kolektif bilinç ve kamusal bilinç oluşturulabilmeleri kaçınılmazdır. İşte bunu sadece bir tek faktör gerçekleştirebilir: “ORTAK DİL.” Bu ise ince, zarif ve üretken olan ayrıca kökten türeyen, geniş bir coğrafyada kullanılan güçlü dillerden birisi olan bilim, matematik ve edebiyat dili olan Türkçedir.

Bu bağlamda Tuncay Parti İçi Demokrasi ve Türkiye adlı kitabında Türkiye’de ilk defa önemli bir konuyu geniş bir araştırma ile ele almış son derece etkili ve kapsamlı olan bu çalışma birçok yazara kaynak teşkil etmiştir.(bkz.Tuncay, 1996). Siyaset kurumu üzerine yapılan araştırmalarda; toplumsal sınıfların, ailenin, okulun, toplumsal olayların ve basın-yayın organlarının değişik bağlam ve oranlarda toplumun siyasallaşmasında etkili bir rol oynadığı görülmüştür. Saha araştırmaları sonucu elde edilen bulgular ailede ve okulda sağlanan katılım ortamı ile siyasal katılım eğilimi arasında benzer ilişkilerin bulunduğunu ortaya koymuştur. Hatta siyasal etkinlik duygusunun ilkökul yıllarında kazanıldığı ileri sürülmüş ve gerek ülkemizde ve gerek yurtdışında yapılan çalışmalarda bu yönde ortak sonuçlar alınmıştır. “Siyaset” kavramına daha başlangıçta yüklenen anlamlardan, her toplumun yaşayış ve davranış biçimleri kendi siyasal hayatını yahut yürürlükte olan siyasal kültürünü belirlemek gibi bir anlam çıkarılabilir.

Siyasal kültür, siyasal olaylar ve bu olaylar karşısında etkilenen kişilerin davranışları arasında bir köprüdür. Bu davranışlar da insanların olayları ve olguları varlık, nesne ve kurumları nasıl yorumladıklarına dayanmaktadır.

Çünkü siyasal kültür incelemesi aynı zamanda toplum içerisinde kimin kimi etkilediğini olgular, varlık, nesne ve kurumları inceleyen siyasal sosyolojik alanın konusudur. Dolayısıyla onun siyasal organizasyonunda veya siyasal kurumsallaşmasında, başka toplumlarla benzeşen yönleri olsa da, temelde kendi kültürünün etkin rol oynadığını söyleyebiliriz. Siyasal kültürü meydana getiren siyasal sosyalizasyondur. Siyasal kültür, kurumları ve kurumlar da tekrar siyasal sosyalizasyonu etkiler; siyasal kültür üzerinde değişimler yaratır. Bütün bu etki-tepki ilişkileri ise siyasal davranışı meydana getirir.

Siyasal kültürün ölçülerinden ilki 'millî özdeşleşmedir. Bundan amaç, kişilerin kendilerini ne ölçüde millî bütünlüğün bir parçası sayıp saymadıklarını belirlemektir. Eğer aynı toplumu oluşturan bireyler kendilerini millî devletin bir üyesi saymayıp, ona bağlılık hissetmiyorlarsa; siyasal gelişim oldukça ıstıraplı ve çetrefilli ya da sürtüşmeli yani çatışmacı bir süreç olarak belirecek demektir. Kabilecilik, aşiretçilik, etnik grup bağlılığı gibi durumlar ve davranışlar millî özdeşleşmenin sekteye uğramasında en büyük etkenlerdir. Siyasi partiler içinde aynı durum söz konusudur. Partilerde aynı siyasi kültür ile beslendiği için özde aynıdır.

Parti sistemlerindeki temelsizlik meydana geliş özelliği açısından siyasi kültürden etkilenir. Kültürün meydana geliş oluşumu ve gelişimi göz önüne alınarak partiler açısından şu gözlemleri yapmak olanaklıdır.

- Partiler, ülke sorunları konusunda inandırıcı, gerçekçi ve özgün projeler üretemiyorlar.
- Parti içi demokrasi işlemiyor. Oluşan siyasal tekeller demokratik rekabeti engelliyor.
- Siyasal kültür yozlaşmıştır. Toplum, politikacı kimliğini olumsuz bir imajla damgalamıştır.
- Siyaset yapmak büyük ölçüde paraya, zamana ve mekâna bağlı olarak yürütülebilmektedir.
- Yasal çerçeve, siyasete katılmayı engellemektedir.
- Sistem, depolitizasyondan yanadır. Benzer daha birçok kültürel, psikolojik, ekonomik ve yasal neden yüzünden, nitelikli, bilgili insanlarımız, siyasal hayatın dışına itilmektedirler.
- Demokratik olduğu söylenen seçimler kuşkuludur.
- Siyasal seçimler depolitize olan bir halkın tercihi değildir.
- Meşruiyet sorununa partilerin aşırılığı neden olmaktadır.
- Lider sultası devam etmektedir.

Oysa ülkenin içinde bulunduğu koşullardan üzüntü duyan çok sayıda insanımız "bir şeyler yapmanın" arayışı ve ihtiyacı içindedir. Partileri yok saymayan ama siyasetin partiler dışında da yapılabileceğini savunan; siyaseti

TBMM ne hapseden anlayışı değiştirerek; sivil, demokratik bir siyasal güç alanı oluşturmayı amaçlayan bu oluşum beklentisi toplumsal değişim ve dönüşümü sağlayacak siyasal güç birikiminin yaratılabileceği inancındadır.

Türkiye, değerlerini, bilgi çağının gereklerine göre yeniden tanımlamak zorundadır. Bireyin kendi gücüne inanması anlamındaki bireysel taleplerin örgütlenme ve politikleşme hareketi, sorumluluk duyduğu halde, siyasal yaşamın dışında kalmış veya kendisine yer bulamamış yurttaşlarımızın, siyasal yaşama katılma haklarını kullanabilmesi amacıyla başlatılmıştır. İşte tüm bunların gerçekleşebilmesi öncelikle yerel yönetimlerin işleyişi ve seçim adaleti ile mümkündür. Taban tepeyi zorlayacak siyasal kültür olgusu içinde de siyasal katılım hukuk ve ahlak temeli üzerine inşa edilerek parti merkezleri oligarşik bir anlayıştan kurtarılabilecektir. Bugün ne yazık ki adeta bir parti lideri sultası ile karşı karşıya kalan ülkemiz tüm sorunlarını bu adeta parti diktatörlüğüne dönüştürebilecek olan siyasal hayattan mutlaka kurtarılmalıdır. Bunun yolu bilinçli kent yönetimlerinden ve demokratik, adaletli ve temsil gücü oluşturabilecek sanal değil gerçek seçimlerden geçmektedir. Partiler arasında eşitlik ve adaletin sağlanabilmesinin bir diğer yolu da partilerin hazine yardımlarının kaldırılmasından geçmektedir. Vatandaş hizmet ve yatırım için verdiği verginin siyaset yapma aracı olarak kullanılmasına karşıdır.

Merkezi İdare ve Yerel Yönetimlerin Siyasal Toplumsallaşma, Siyasal Kültürü Geliştirme ve Eğitim İşlevi

Bu işlev siyasal partilerin evrensel nitelikli işlevlerindedir. Topluma kimlik kazandırmayı amaç edinen partiler, siyasal iktidar ile halk kitleleri arasında birer köprü görevi üstlenmişlerdir. Aynı zamanda bu partiler siyasal katılımın da başlıca kanalını oluşturmakta, toplumun çeşitli istemlerinin ve beklentilerinin yönetime ulaştırılmasında önemli bir role sahip bulunmaktadır.

Siyasal partiler bir yandan halkın desteğini sağlayarak iktidara gelmeye çalışırken diğer yandan kitlelerin eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi konusunda da büyük bir çaba içerisindeyler. Parti kadrolarını oluşturup geleceğin yöneticilerini yetiştirmekle birlikte siyasal partiler, halkın ulusal ve uluslararası olaylara karşı duyarlılığını artırarak bu konularda görüş sahibi olmalarına yardımcı olmaktadır. Kısaca siyasal sistemdeki rollerin öğrenilmesi, siyasal kültürün benimsenerek sürdürülmesi siyasal partilerin temel işlevleri arasındadır.

İdeolojik temeli güçlü olan partilerin bu tür çalışmaları daha yoğun ve sistemli olarak yaptıkları gözlemlenmektedir. Bu kapsamda siyasal partilerin seçmenleri harekete geçirerek onları aktif hale getirme, "oy"larının değerinin farkına varmalarını sağlayarak sandık başına gitmelerine özendirme rolleri de önem kazanmaktadır. Partilerin yaptıkları bu çalışmalar "siyasal toplumsallaşma" olarak ifade edilmektedir.

Siyasal partilerin siyasal toplumsallaşma işlevinin 2 yönü bulunmaktadır. Bunlardan ilki var olan siyasal kültür, değer ve inançların korunarak pekiştirilmesi, ikincisi ise var olan siyasal kültürün değiştirilerek yeni değer ve inançların ortaya çıkarılmasıdır. Toplumda radikal değişiklikler yapmayı amaç edinen ideolojik partilerde bu ikinci yönün daha ağır bastığı söylenebilir.

Bireylerin gereksinimlerini elde etmek amacıyla birlikte geliştirdikleri ilişki ağı içerisinde bir dizi düşünce, inanç, tutum ve değerler söz konusudur. Bireyler kültürü böyle yaratırken aynı zamanda da onun taşıyıcısı durumundadırlar. Bu sürece biz “toplumsallaşma” diyoruz. Ancak Türkiye’de ne yazık ki siyasal partilere güven gittikçe azalmaktadır. 1996 yılında yaptığımız bir çalışmada adeta “partisiz demokrasi” olgusu gündeme gelmektedir. (bkz. Tuncay, 1996)

Yerel Yönetim Politikaları ve Siyasal kültür oluşumunda dilin önemi:

Siyasal kültürün de içerisinde yer aldığı genel çerçeve olarak top yekün kültür bir kuşaktan diğerine dil aracılığıyla aktarıldığından siyasal yönelimlerin ne olduğu, nasıl algılandığı gibi konularda dilin önemi de ortaya çıkmaktadır. Dilin içerisinde gizli iletişim simge sembolleri aracılığı ile bir takım siyasi mesajlar, propogandalar, yoğun heyecanlandırmalar veya tahrikler bu araçlarla sağlanabilmektedir.

Politikada dil, dilin ve dillerin bütün özelliklerinden yararlanmayı gerektiren bir sanat, bir konuşma sanatı, bir diyalog sanatı haline gelir. Bu alanda dil, propaganda yönü ile bir “telkin” aracıdır. Gerçekleri açıklarken de bir (ikna) inandırma aracı olur.

Politikada dil yönetenlerle yöneticiler arasında yürütülen diyalogda en önemli unsurdur. En geniş anlamıyla dil burada, simge ve semboller, her türlü bildirişim işaretleri, hareket, yazı, görüntü ve konuşma dilleri halinde geçerlidir. Yöneticiler için kitlelere ulaşma yani evlere, işyerlerine giriş olanağıdır.

İyi yönetici kitleden gelen çok değişik bildirişimleri, çok karışık gibi görünen yoğun işaret kümelerini, bu karmaşık dili bilen, her kafadan çıkan sesleri sınıflandırıp dinleyen, anlayan yöneticidir. Bu da yetmez, iyi yönetici, güçlü bir kaynak olarak çok yanlı alıcıya sesini duyurabilen, sınıflandırılmış her kafaya hitap edebilen, düşündüklerini en kolay, en kısa en sade dil biçimleri içinde ileten yöneticidir.

Ancak politika iki yanlıdır. Yönetilenlerin de yönetenlere karşı aynı dili, en kolay en kısa, en sade biçimde konuşmaları gerekir. Özel olarak dil, politikada hitabet ve yazı sanatı, olarak da çok önemlidir. Meydanda, salonda, radyoda, ekranda konuşulan ve konuşmacının kitleyi etkileyen dili, sonuç almakta önemli rol oynar, başarı sağlar. Bir konuşma ile yükselen, bir tek nutukla yıkılıp giden politikacılar vardır. Dil, sosyal bir kurum olarak siyasal

rejimlerle çok yakından ilintilidir. Hatta, sosyal hayatı düzenleyen dil, siyasal rejimleri etkilemekte, siyasal rejimler de dile biçim vermektedir.

Demokraside yönetenlerle, yönetilenler arasında tam, net ve anlaşılabilir bir diyalog olması gerekir. Söz hürriyeti, dilin gelişip, zenginleşmesine, dil sanatlarının (edebiyat, şiir, tiyatro, roman vb.) serpilip oluşmasına, düşüncelerin ve insan zekâsının dil sayesinde ilerlemesine olanak sağlar. Hür düşünce dili, hür dil ise düşünceyi olumlu yönde etkiler.

Totaliter rejimlerde dil, yöneticilerle, yönetilenler arasında, birinciden ikinciyeye doğru, tek yanlı olarak işler. Bu da yöneten konuşan bir dildir sadece işitmez. Yönetilen, yani halk ise yalnız işitir, konuşmaz, konuşamaz. Dil ve edebiyat ölüdür, canlılığını, parlaklığını kaybeder. Düşünceyi tuksak bir dil, olumsuz yönde etkiler. Fikir ve sanat hareketleri durur. Diktatörün ve tek partinin, tek yönlü, tek yanlı, belli kalıplar içindeki dili, özel şartlandırılmış bir kamuoyu oluşturur. Böyle bir ortamda yaratıcı faaliyet görülmez. Dil sadece bir propaganda ve telkin aracı haline gelir. Dilin kullanımı ile kültürün, dolayısıyla da siyasal bilgi, ilgi ve sevgiye yönelik anlam ve değerlerin aktarımı sağlanır. Bu süreci de siyasal toplumsallaşma olarak adlandırırız. Ne yazık ki ülkemizdeki siyasal hayat demokratik görünümümlü, totaliter özellikli olarak biçimlendirilmektedir. Bu bağlamda eğitim politikalarından kısaca söz etmeliyiz.

Milli Eğitim ve Kent Örgüsü

Özellikle ilköğretim bu konularda büyük önem taşır. Okullarımızın gerçekten doğru ve düzeyli eğitim faaliyetleriyle yönetildiğini söyleyebilmek ne yazık ki zordur. Kültür ve sanat ile bilgi akışını sorumluluk bilinciyle vermesi gereken okullarımız popüler bir kültür algısı içinde olmadan, öncelikle ulusal temalara yer verebilen bir müzik ve kültür faaliyetinin gereğine inanmalıdır. Okullarımızda popüler müzikler çalınmakta Türk gençleri kendi öz kültürlerine yabancılaştırılmaktadır. Düzeysiz ve anlamsız ahlak ve adaba aykırı sözcüklerle hiçbir değeri olmayan müzik parçaları ve yayınları derhal durdurulmalıdır. Özellikle cinsel temaları ve yapay olguları içeren bilgi ve beceriden yoksun bir sanal temanın çocuklarımızın zihinlerine işlenmesi, yönetim kademelerinin de nitelik durumlarının sorgulanmasını gerektirir. Kolektif bir ulusal mensubiyet bilincinin oluşturulması, çocuklarımızın araştırma ve buluşlara merak yönelimi en önde tutulması gereken hedeflerdir. Öğretmenlerin, mazbut, çalışkan, onurlu bir hizmet verebilmesi yönetim kademelerinin ahlak yapıları ile de doğrudan ilişkilidir. Sadece bilgili olmak yetmiyor. Bilgi ve davranışların sınanması bu kademelere gelebileceklerin yükselme esaslarının yeniden belirlenmesi gerekiyor. İçki, kumar ya da kötü alışkanlıklar ve cinsel eğilimler körükleyen bir ortamdan bu camiaların kurtarılması ve iyi bir yönetimin iyi bir denetimle

yürütülmesi kaçınılmazdır. İşte bu konularda da yerel yönetimler lokomotif görevi yapabilir. Çocuklarımızın kent kültürü kazanılmasında öncü rol oynayabilir. Bunun tek koşulu var. Yetenekli, bilgili, cesur ve atak eylem ve söylemleri bir baskı ve korku altında kalmayan uyum esası içinde kurumsal faaliyetleri ahlak temelli ve hukuk zeminine uygun yöneten ve katma değer üretebilecek yerel yöneticilerin katılım adaleti içinde demokratik yöntemlerle seçilmesi gerekiyor. Mahalli hizmetlerin objektif ve tarafsız ölçütler-kriterler ve uzun soluklu ve kapsamlı master plan ve projelerle yönetenlerin işbaşına getirilmesi sorunun çözümü için kaçınılmaz bir öncelik taşıır. Bunun yolu da siyasal katılımın artırılması, nitelikli bireylerin siyasal hayata katılması ve siyasal alanda paranın ve çıkar saikinin ortadan kaldırılması olarak karşımıza çıkıyor.

SONUÇ

Eğitimle bireylere kazandırılacak mensubiyet bilinci bir diğer deyişle aidiyet duygusu ve sosyal sorumlulukla siyasal hayata daha aktif vatandaşlar yetiştirilebilir. Siyasete kazandırılan genç nüfus, özellikle yerel düzlemde görev yapan yerel yönetimlerde ve ulusal boyutlarda siyasal yaşam içinde parti içi demokrasi işletilerek gerçek bir demokrasi sağlanabildiği takdirde siyasette sesini duyurabilir ve ülkemizin çıkarlarını siyasal platformda çözebilir. Bunun için siyasal katılımın artırılması gerekiyor. Yerel yönetimlerin bu rolü üstlenmesi kaçınılmaz. Evde olmayan demokrasiyi sokakta bulamaz insanlar. Öncelikle aile başta tüm kurumlarımızın demokratik işleyişi gerekir.

Türkiye, değerlerini, bilgi çağının gereklerine göre yeniden tanımlamak zorundadır. Bireyin kendi gücüne inanması anlamındaki bireysel siyasal davranış ve eylemi yani tavır ve hareketi, sorumluluk duyduğu halde, siyasal yaşamın dışında kalmış veya kendisine yer bulamamış yurttaşlarımızın, siyasal yaşama katılma haklarını kullanabilmesi sayesinde açığa çıkmaktadır.

Osmanlı mirasından gelen geleneksel Türk örf adet ve değerleri ile dini inançlarla bütünleşen değerler üzerine eklenen Atatürk'ün çağdaşlaşma ve aydınlanma felsefesi ışığında ülkemizin gençliği gerekli tüm siyasal birliği ve bütünlüğü sağlama gücüne sahiptir. Gerekli olan özellikle milli eğitim, ulusal çıkar ve milli özdeşleşme paralelinde gelişmesi gereken siyasal, sosyal ve kültürel yönlerden toplumsallaşmanın doğru gelişmesi yerel yönetim olgusunun çağdaş düzeye getirilebilmesiyle mümkündür. Bunun için yerel yönetimler öncelikli ve önemli basamaklar olarak görülmektedir.

Kentlilik bilinci kavramının oluşturulabilmesi açısından da bu son derece gerekli görülmektedir. Bu oluşumun en başından bu yana hangi aşamalarda seyrettiği ve plansız bir kentleşmenin ne gibi sorunlar yarattığı ve nasıl sonuçları ortaya çıkardığı artık tartışılmaz. Özellikle yerel yönetimler

kentlerimize duyarlı olmak ve sorunlarını birlikte bir yönetimle çözmek durumundadır. Merkezi idare ile işbirliği geliştirerek ve geniş bir kamuoyu doğurmak suretiyle tüm bu sorunların üstesinden kalkmak durumundayız. Bu yalnızca yaşadığımız çevreye saygılı olmakla kalmamalıdır. Erdem'in de belirttiği gibi sürdürülebilir bir çevre için de bu kaçınılmazdır. Birlikte çalışıp birlikte üretip ve birlikte başarımızı gerçekleştirebilecek bir konudur. Kent yaşamının bize sunduğu değer ve beklenti çerçevesi de bu yönde örtüştürülmek zorundadır. Bütün bunların çözümlerinin bulunabilmesi etkili bir kamuoyunun oluşabilmesi öncelikle yerel yönetimlerin seçiminden, adayların vizyonundan, öngörü yeteneğinden, etkinliğinden ve dürüstlüğünden kısacası üstün bir kurumsal kültürü temsil edebilecek başarısından kent ve vatan sevgisinden geçmektedir. Bu konuda basın ve medyaya da büyük görevler düşmektedir.

Yerelden bölgesel, bölgeselden de ulusa doğru bir yol da ilerlemek koşuluyla bizler bu bilinci sağlamalıyız. Böylelikle hukuksal düzenleme de huzurlu ve güvenli bir ortam sağlamakla kalmayıp, bu güven çerçevesinde beşeri ilişkilerimizi de kuvvetlendirmiş oluruz. Tüm bu oluşumlar birbirini takip eden ve birbirinden ayrı düşünülmesi imkânsız olan bir zincirin halkalarını oluşturmaktadırlar. Güven ortamının sağlanması ve beşeri ilişkilerin meydana gelebilmesi aynı zamanda üretimde de verimlilik ve kaliteyi ayrıca istihdamı da olumlu yönlerden etkileyerek ülkemiz kalkınmasına yeni bir ivme kazandıracaktır. Kentlilik bilincini bu yönüyle de ele almamız gerekiyor. Zira kentlilik bilinci duyarlı ve tutarlı bir toplum ile yönetim erkini ellerinde tutan kadroların algısal yetilerinden de geçmektedir. Böylece hem yerelden bölgesel ve buradan ulusala giden bir süreçle; hem üretim ve hem de mutluluğun kaynağı sayılan paylaşım adaletinde ve böylece iletişim ve etkileşim gücü yüksek düzeye getirilebilecek olan beşeri ilişkilerin yürütülmesinde başarı sağlamış oluruz.

Milli Eğitim ve Milli Kültür açısından da bu süreç çok önemlidir. Kentleşme sorunu sadece bir ekonomik ve sosyal sorun olduğu için değil, ulusal kültürümüz açısından da kentlilik bilincinin oluşması ulus devlet politikalarının öneminden kaynaklanır. Yani küresel ısınmanın medyada yeri ve etkisinin (bkz.Kavaklı,2008) en yoğun yaşandığı bu çağda toplumların ayakta kalması, özgür ve bağımsız yaşaması yerel yönetimlerin mutluluk kaynağı olabilmesine bağlıdır. Bu aynı zamanda yerel ölçekte yer alan merkezi idare birimlerinin de fonksiyonel olmasının gereği olarak karşımıza çıkar. Hukuksal düzeni, eğitimi, üretimi ve kültürel öğeleri içselleştiren beşeri ilişkileri de sağlam temellere oturtulmuş bir kent, doğal olarak norm ve değerleri ile kuralları yerine getirebilen bir kent olma şansını yakalayabilir. Son olarak örgütlenme düzeyi son derece önem taşır. Bu bağlamda en aktif ve programlı çalışan sivil toplum

örgütlerinin artırılması özellikle Sanayi ve Ticaret Odalarımızın, Esnaf Odalarımızın bu yönde öncülük etmesi son derece yararlı görülmektedir.

Ayrıca yerel yönetimlerde seçmen profili son derece önemlidir. Belediyelerin yapılanması çağdaş düzeye getirilmelidir. Belediye başkanları nitelikli ve projeli olmalı aynı kentten seçilmeli üniversiteli olması ya da bu kurumlardan yararlanması yasalarla sağlanmalıdır. Belediye Meclisi ve İl Genel Meclisleri de aynı düzeyde bilgili, dürüst ve çalışkan bunun yanında bu görevi kamusal bilinçle yerine getirmelidirler. Her şeyden önemlisi kenti yöneten belediye kadrolarının taşra zihniyetinden kurtarılarak bir üniversite kentinde görev yaptıkları asla unutulmamalı, süratli, verimli ve bürokrasiden uzak, doğru bir hizmet sunma durumunda oldukları bu görevlere seçilirken gözetilmelidir. Bu konular da yapmakta olduğumuz ayrı bir çalışmanın konusudur.

KAYNAKÇA

- AYAN, M. (1982). *Sanayinin Kentleşmeye Etkisi*, İzmir:E:Ü G.S:F Yayınları
- BOOCHİN, M. (1999). *Kentsiz Kentleşme*, İstanbul:Ayrıntı Yayınları
- ERDEM, Ü. (2001). *Çevrebilim*, İzmir:E.Ü., Yayını, Çevre Uygulama ve Araştırma Merkezi No:1
- JEAN, R. (1999). *Kent ve Halk*, Ankara:Ütopya Yayınları
- KAVAKLI, O. (2008). *Küresel İklim Değişikliği Paneli*, İzmir:MPM. Yayını
- KIZILÇELİK, S. (2000). *Sosyoloji Yazıları*, Ankara:Am Yayınları
- KELEŞ, R. (1975). *Kentleşme Politikası*, İstanbul:İmge Kitabevi
- KOCACIK, F. (2000). *Çalışma Sosyolojisi*, Sivas:Dilek Matbaa
- LAÇİNER, Ö. (2002). *Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne*, Demokrasi Kitaplığı Yayınları
- MAZUMDAR, S. (2007). *Kentsel Yaşam Kalitesi ve Yer Duygusu*, Mimarlık.
- ÖRS, F.-M.Şakir (2008). *Yerelge Toplumsal Belediyecilik*, İzmir:Etki Matbaacılık-Yayıncılık
- ROBERT, J. (1999) *Kent ve Halk*, Ankara:Ütopya Yayınları
- T.C Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Haber Bülteni, Genel Nüfus Sayımı Sonuçları, 2008
- TUNCAY, S. (1975). *Kentleşme Eğiliminin Sosyal Yapı ve Davranışlar Yönünden Etkileri*, İzmir:E.Ü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
- TUNCAY, S. (1996). *Parti İçi Demokrasi ve Türkiye*, Ankara: Gündoğan Yayınları
- TUNCAY, S. (2008). *Küresel İklim Değişikliği Paneli*, İzmir:MPM. Yayını

TUNCAY, S. (2009). *Popüler Kültür Ders Notları*, İzmir:E.Ü., İletişim Fakültesi No:1

TUNCAY, S. (2000). *Sanat Kültür ve İletişimin Sosyal Dokunun Oluşumuna Katkısı*, Türk Dünyası Araştırmaları, Şubat, İstanbul.

TUNCAY, S. (2007). *Gökyüzüne En Yakın Bitkiler Alpin Çiçekler Projesi*, Erzurum

TUNCAY, S. (2008). *Psikolojik Algı Sorunlarının Kültürel Analizi ve Göç Olgusunun AB Sürecine Etkileri*, 1. Uluslararası Eğitim ve Kültür Bağlamında Avrupalı Türkler Kongresi, 22-23 Şubat, Anvers, Belçika

TUNCAY S., HURMA H., KONUŞ L. (2008). *Türkiye 'de Kentleşme ve Göç Olgusu Sürecinde Medya ve Siyasal Katılma İlişkisi*, İzmir:E.Ü. İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Dergisi Yıl:3 Sayı:3

TUNCAY S., GÖKSEL A.B., YÜRÜR, C., SALALI, H.E. (2007). *"The Importance of Enviromental Master Plans: A Sociological Approach, Abstracats, International Conference on Environment: Survival and Sustainability"*, 19-24 Februaray, Kıbrıs.